

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
АТ «СИСТЕМ КЕПІТАЛ МЕНЕДЖМЕНТ»
МАРИУПОЛЬСЬКА МІСЬКА РАДА
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І КУЛЬТУРИ РЕСПУБЛІКИ КІПР
ЄВРОПЕЙСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ФОНД «АНАСТАСІОС Г.ЛЕВЕНДІС» (РЕСПУБЛІКА КІПР)
ЯННІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ГРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
МЕССИНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Міжнародна науково-практична конференція

Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва

(присвячена 20-ій річниці Незалежності України)

23-25 травня 2011 року

Збірник матеріалів конференції



Україна – Маріуполь – МДУ

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ МІСЬКИЙ НАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ. ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ МДУ

Висвітлюється малодосліджене питання щодо створення Маріупольського міського народного університету. Розглядаються його витоки, принципи функціонування. Характеризується освітня діяльність міського народного університету, його викладацький склад, склад слухачів. Показано місце цього навчального закладу в культурно-освітньому розвитку Маріуполя як попередника Маріупольського державного університету.

Маріупольський державний університет вступив у ювілейний, 20-й рік свого розвитку. За короткий час молодий ВНЗ набув відомість, широке визнання в Україні та за рубежом як значний центр науки та освіти в Приазов'ї. Сучасний Маріуполь неможливо уявити без МДУ. Але, говорячи про Маріупольський державний університет, необхідно пам'ятати про його історичні витоки, про історію розвитку вищої освіти в Маріуполі. Мало хто знає, що у нинішнього МДУ 93 роки тому був попередник - Маріупольський міський народний університет. Його історія була нетривалою, але це цікавою, яскравою сторінкою минулого нашого міста.

29 жовтня 1917 р. газета «Мариупольское слово» на двох шпальтах опублікувала цікаві відомості про виникнення Маріупольського міського народного університету. Думка про його створення виношувалась членами літературно-наукового гуртка близько року, з осені 1916 р. Представники маріупольської демократичної інтелігенції мріяли про те, щоб «вести просветительную работу среди местного населения, влить светлую мысль в беспросветную мглу старого строя». В доповідній записці комісії з народної освіти було відзначено, що люднева революція принесла «дни свободы и раскрепощения личности» [1].

Була проведена значна підготовча робота зі створення народного університету. При цьому були використані відомості про Московський народний університет ім. Шанявського та народний університет з Нижнього Новгороду. В доповідній записці наголошувалось, що «народный университет имеет целью привлечение симпатий широких демократических масс к науке и знанию и широкое распространение научного образования среди населения». На думку засновників, він повинен був давати можливість отримувати «не только общие знания, но и высшее образование, доступное самым широким слоям населения». Передбачалось, що в Маріупольському народному університеті поряд з кафедрами загальних знань, будуть створені кафедри зі спеціальних предметів технічних знань, а також «по вопросам национальных культур в зависимости от желаний и потребностей населения».

Програми навчальних предметів були розраховані на чотири роки при щоденних вечірніх заняттях по дві години. Перші два роки слухачі повинні були вивчати загальноосвітні предмети, а протягом наступних двох років – спеціальні дисципліни. Слухачі обирали для навчання певну галузь знань (історію, природознавство, політичну економію, статистику або інше), що вивчали протягом всього періоду навчання [2].

Маріупольський міський народний університет перебував у підпорядкуванні Маріупольського міського громадського самоуправління і поширював діяльність на місто та повіт. Кошти на діяльність народного університету передбачалося отримувати від міських, урядових, громадських установ, від пожертв та оплати слухачів. Керівництво університетом здійснювали опікунська рада та його правління [3].

29 жовтня 1917 р. відбулося урочисте відкриття Маріупольського міського народного університету. Того ж дня були внесені пожертви на загальну суму близько 6800 рублів [4]. До університету на природниче та суспільне відділення записалося близько 200 слухачів, заняття розпочалися 1 листопада 1917 р. У розкладі були зазначені такі навчальні дисципліни: на суспільному відділенні – російська мова та література, історія, психологія, народне господарство, державне право; на природничому відділенні – російська мова, арифметика, геометрія, фізика, географія, зоологія, ботаніка, мікробіологія. Для читання лекцій були запрошені відомі маріупольські викладачі:

К.Любимова, М.Протопопов, О.Сноведський, В.Кочергін, А.Александрович, С.Вайнерова, Д.Кононович, М.Хмельницький, В.Рудевич та інші [5].

4 жовтня 1918 р. в Маріупольському міському народному університеті розпочався другий рік навчання. Лектором з вивчення кооперації був запрошений літератор та педагог вищих комерційних курсів у Петрограді М. Кечеджи-Шаповалов. Але в умовах загострення суспільної кризи уже в травні 1918 р народний університет зіткнувся з серйозними фінансовими проблемами [6]. Восени було створене «товариство для посилення засобів народного університету». У грудні 1918 р. це товариство направило для університету 1500 рублів у якості одноразової допомоги від продовольчого комітету. Але цих коштів не вистачило для термінових платежів [7].

В країні загалом і в Маріуполі зокрема суспільна ситуація навесні 1919 р. різко загострилася, місто опинилося в зоні військових дій громадянської війни. За цих екстремальних умов, за відсутності фінансування Маріупольський міський народний університет припинив своє існування. Проте в історії міста він був першою спробою створення вищого навчального закладу. Його поява свідчила про великий інтерес маріупольської громадськості до питань розвитку освіти, який не зник навіть в умовах революційної нестабільності в суспільстві. Маріупольський міський народний університет був попередником нинішнього Маріупольського державного університету. Обидва вони з'явилися в умовах демократизації суспільного життя і відображали прагнення маріупольської інтелігенції до розширення сфери гуманітарної освіти.

Література

1. Докладная записка «По вопросу об организации Городского Народного Университета в г. Мариуполь // Мариупольское слово. – 1917. – 29 октября. – С.2.
2. Там само.
3. Проект положения о Городском Народном Университете в г. Мариуполе // Мариупольское слово. – 1917. – 29 октября. – С.2.
4. Пожертвования на Народный Университет // Мариупольское слово. – 1917. – 14 ноября. – С.3.
5. Народный Университет // Мариупольское слово. – 1917. – 14 ноября. – С.3.
6. В Народном Университете // Мариупольский вестник. – 1918. - 18 октября. – С.3.
7. Пособие Народному Университету // Мариупольские известия. – 1919. – 3 января. - № 25. – С. 4.

Romantsov V.

MARIUPOL PEOPLE'S UNIVERSITY. HISTORICAL BACKGROUND TO THE CREATION OF MARIUPOL STATE UNIVERSITY

The author highlights the under-investigated problem of the creation of Mariupol people university. The author also considers its historical background and the principles of its functioning. Analysis is given to the educational activities carried out by the University, its teaching staff and its trainees. The author also shows the role played by that educational institution as the predecessor of Mariupol state university in the cultural and educational development of the city.

УДК 930.1:929 Грушевський (043)

Романцова Н.І.

Маріупольський державний університет

ГРУШЕВСЬКОЗНАВСТВО У ДОСЛІДЖЕННЯХ ЗАРУБІЖНИХ ІСТОРИКІВ

Висвітлюються питання щодо розвитку грушевськознавства у зарубіжних країнах. Розглянуто стан вивчення зарубіжного грушевськознавства українськими істориками. Аналізується історіографія зарубіжних країн, присвячена питанням наукової, громадської та політичної діяльності М.Грушевського. З'ясовано особливості поглядів істориків різних країн щодо його наукової діяльності. Розглянуто місце зарубіжних досліджень у розвитку грушевськознавства.

Михайло Грушевський та українська історична наука речі невід'ємні. Саме так сприймаються вони на Україні та за її межами. Тому зовсім не дивно, що українські дослідники намагаються з'ясувати, яке місце посідає українська історична наука у світовому науковому просторі, а особливо один з головних репрезентантів української Клію - М.Грушевський. В цьому контексті варта уваги стаття В. Тельвака, в якій історик показав розвиток польського грушевськознавства стосовно постаті Великого українця. В.Тельвак також розглянув розвиток чеської грушевськіяни першої половини ХХ ст.. [1].